

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди

Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадзі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чеського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ : ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня - 2 квітня 2021 року

ТОМ 2

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58(74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.8]

Н86

ISBN 978-617-7886-20-1

Редакційна колегія:

Золотушкін С. Г. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. С. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попіва О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Розова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Давирова О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилю, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Застереження редакційно-видавничої служби

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
журналом №2 від 10.05.2021 року

Педагогіко-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика – матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.р.) У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків: «Стил-Ідент», 2021. Т. 2. 320 с.

У збірнику відображені педагогіко-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з метою розвитку педагогічної науки в освіті, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дисциплінарного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної платіжної фізики а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стують у складі науковців, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Ніколи не забувайте про авторів.

ISBN 978-617-7886-20-1

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

ЗМІСТ

Секція VII

Загальна і вища освіта в умовах сучасних викликів	9
Абільтарова Е. Н. Стратегічні цілі формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх інженерів з охороною праці	9
Авицький Р. В. Аналіз вступних іспитів з фізичної підготовки військової академії США Вест-Пойнт	12
Андрусенко Л. Ю., Васильєва С. О. Аналіз результатів пілотажного дослідження сформованості лідерських якостей студентів педагогічного університету	17
Бабак Г. С. Іншомовна комунікативна компетентність у курсантів-правоохоронців як психологічна проблема	20
Кабак О. М., Калашнікова Л. М. Навчальна презентація як засіб формування пізнавальної самоцінності в технології перевернутого навчання	23
Калашніков О. І. Суб'єктивні методи та прийоми рефлексії	28
Березина С. В., Плехтосова В. І. Кібернетичні стежеридери: ІЗО-підприємства-спридування на галузевому ринку	31
Кіліковська О. О. Дистант-культура в контексті якісної підготовки майбутніх учителів	34
Бурлаченко Н. В. Застосування засобів проблемного навчання в процесі науково-дослідної діяльності студентів	37
Ван Яньсі Міждисциплінарні зв'язки музичного мистецтва	40
Васильєва О. А. Особливості професійного самодосконалення психологів в умовах інклюзивної освіти	43
Вихруш В. О. Діяльність викладача закладу вищої освіти інтегративного профілю у контексті педагогіки рефлексії	46
Воронін А. І. Теоретичні засади формування лідерських якостей майбутніх офіцерів	51
Вороніна Л. С., Заєрницька Л. А. Роль науково-дослідницької діяльності у підготовці магістрів-філологів	54
Голушанка К. Р. Роль і значення творчої освіти у сучасних умовах	58

Генкал С. Е., Барко З. О. Історичні засади проєктивного навчання	61
Гончаренко М. С. Педагогічні навики підготовки вчителів основ творчості	65
Гусенко І. Ю., Столярчук Г. В. Проблеми та перспективи формування літературної компетентності молодших школярів	70
Денищенко Т. І., Трошечко В. В., Бабак О. М. Аксиоматичний метод та його застосування в навчанні	73
Дорнако А. О. Досвід моделювання академічної недовірливості у закладах вищої освіти	77
Сніхіва М. А. Професійно-рольова варіативність сучасного вчителя в контексті педагогічної партнерства	80
Желанов Д. В. Цифровий потенціал мистецтва сучасної вищої освіти	83
Желанова В. В., Шанрова А. В. Сутність та структура здорового способу життя студентів сучасного закладу вищої освіти	87
Заредінова Е. Р. Методика та педагогічні умови формування соціокультурних цінностей студентів в аксіологістичному освітньому середовищі ЗВО	90
Іеленська Л. Д. Медерація як форма реалізації суверенітету в НУІП	95
Зеленський Р. М. Новітні форми залучення студентської молоді до фізкультурно-спортивної діяльності у процесі організації активного дозвілля	98
Золотаренко Т. О., Васютіна І. М. Порівняльний аналіз стану впровадження дисциплінарного підманованого навчання у практиці роботи мистецьких та спеціальних ЗВО	102
Куб Н. М., Корнупова І. М., Гарбо Г. О. Актуальні проблеми методики викладання англійської мови (на професійному спрямуванні) у певному ЗВО	105
Юшова О. М., Наріла В. В., Старікова Л. П. Дослідження ефективності міждисциплінарної інтеграції у процесі підготовки фахівців дошкільної освіти на кафедрі теорії і методики викладання апріоризовано-метаметричних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті	108
Ілук Т. В., Матуричак П. І. Навчально-педагогічні умови формування позитивної мотивації інтересів і особистісного розвитку дошкільної освіти	111

Калашнікова Л. М., Майстрюк І. С. Організація ком'ютерної підтримки на уроках математики у закладах загальної середньої освіти	115
Калашнікова Л. М., Сусліченко К. С. Формування математичної компетентності школярів засобами проблемного навчання в умовах міжпредметної інтеграції	118
Кін О. М., Денисенко А. О. Громадська діяльність студентської молоді як фактор формування національної самосвідомості	121
Клибіш Т. В. Інтеграція мовної вищої освіти: аспект міжкультурної комунікації	125
Корж Г. В., Васильченко Р. В. Національно-патріотичне виховання і підготовка майбутнього педагога	129
Лавирова О. М., Лавирова К. С. Методи проєкції з елементами медіа освіти як засіб формування національного інтересу молодших школярів	132
Лей С'ю Можливість культурного задоволення здобувачів китайських ЗВО	135
Левинська К. С., Леонісенко І. В. Професійна мобільність майбутнього педагога як шкільна проблема	139
Лі Джі Теорія самореалізації вчителів образотворчого мистецтва	142
Лу Ваньцян Методи формування етико-культурної компетентності майбутніх учителів	145
Луківченко О. М. Виклики індивідуальності у майбутніх вчителів початкової школи як умови забезпечення інклюзивного освітнього середовища	148
Литий В. М. Специфічність розвитку нової компетентності у офіцерів з урахуванням специфіки виконаних частин Національної гвардії України	151
Лихачова Ю. О. Сучасні проблеми та тенденції розвитку вищої освіти в Україні	155
Малашко Л. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови	158
Наланд О. А. Формування емоційно-комунікативної компетентності молодших школярів в умовах цифрових викликів	161
Нікітська В. П. Вплив інформаційно-комунікативної системи неперервної освіти на формування особистості школярів	164

Разуменко Т. О., Циркуренко О. В. Персона в педагогіці – дослідження за діяльнісним принципом	169
Рибалко Л. С., Цалко А. М., Беляєв К. Г. Джун-джогту як засіб фізичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти	172
Рогова Т. В. Самоактуалізація особистості вчителя як критерій ефективності управління педагогічним колективом школи на основі персоналізації	175
Самойлов С. А. Міролюбність як складник громадянської компетентності учнів закладів загальної середньої освіти	179
Сіра І. Т. Проблема історико-математичної підготовки майбутніх учителів	183
Собченко Т. М., Кін О. М. Використання коучингових технологій у підготовці майбутнього вчителя	187
Стганцева В. В. Інформаційно-цифрова компетентність молодших школярів	190
Стражнікова І. В. Підготовка фахівців для закладів освіти: практико-орієнтований підхід	194
Танько А. В. Підготовка майбутніх працівників правоохоронних органів до взаємодії з громадод	198
Трубанія І. М. Проблеми підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України до інформаційно-сопальної роботи	201
Усаченко О. В. Формування інтелектуально-оцінювальних умінь учнів закладів середньої спеціальної освіти у процесі застосування інтернет-ресурсів	204
Фоміна Л. В., Рибалко Л. С., Славинська Ю. С. Цифрова компетентність майбутніх лікарів-стоматологів	207
Хомарчук А. П. Особливості вивчення технічного моделювання і конструювання в початкових класах	211
Хоу Ізоель Ідеї партнерства в підготовці майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації	214
Цигурт Т. О. Професійна цінність фахівця фізичної культури і спорту як перспективна ланка загальної освіти	218

Чаркіна Т. І. Формування медіа компетентності в умовах сучасного інформаційного суспільства	221
Черненко А. В. Необхідність формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів	224
Чернишська М. В. Цифрова робота як засіб формування художньо-естетичної компетентності майбутніх викладачів закладів дошкільної освіти	227
Чжан Вей Особливості спеціальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у КНР	231
Чжоу Мінь Виховання естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників у процесі вивчення педагогічних дисциплін	234
Шульман М. І., Самочинська Н. В., Сікеліца М. О. Специфіка підготовки фахівців з комп'ютерних наук в умовах сучасної інформатики	237
Шульман М. І. Специфіка підготовки викладачів до використання сучасних інформаційно-технологій	241
Шульман М. І., Філіпчук С. Ф. Тактична підготовка майбутніх менеджерів освіти	244
Шульман М. І. Тактична підготовка в процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів до інформаційної роботи у закладі дошкільної освіти	248
Шульман М. І., Іванченко Т. К. Професійна підготовка спеціаліста інформаційного менеджера у школі	251
Шульман М. І., Білик В. М. Підготовка спеціаліста спеціальної профілактики булінгу у закладах освіти	255
Шульман М. І., Білик В. М. Специфіка підготовки фахівця компетентності в інформаційно-цифровій сфері	258
Шульман М. І., Білик В. М. Специфіка підготовки фахівця компетентності в інформаційно-цифровій сфері в контексті регіонального розвитку	262
Шульман М. І., Білик В. М., Вікторівська О. В. Підготовка спеціаліста спеціальної профілактики булінгу у закладах освіти	267
Шульман М. І., Білик В. М. Професійна підготовка фахівця спеціальної профілактики булінгу у закладах освіти	277
Шульман М. І., Білик В. М. Професійна підготовка фахівця спеціальної профілактики булінгу у закладах освіти	279

володіти іноземною мовою, заглиблюватися в знання культури як китайської, так і зарубіжної, засвоювати передовий міжнародний досвід викладання і застосовувати його у навчанні [6; 7].

Отже, можна зробити висновок, що китайські здобувачі, на жаль, мають недостатньо розвинені здібності до самовираження, особливо через власну культуру, що спонукає до розробки нових форм і методів удосконалення міжкультурної комунікації.

Надамо рекомендації щодо створення можливостей для культурного самовираження китайських студентів, які, на наш погляд, дозволять більшою мірою розкрити той потенціал, який мають здобувачі.

1. Заохочуйте китайських студентів ділитися своїми думками, питаннями і досвідом навчання з усіма членами групи, не думаючи про озереження обличчям. Доведіть їм, що спілкування з усією групою не тільки допоможе їм отримати знання, а й забезпечить поліпшення їх навчальних здобутків.

2. Навчіть китайських студентів думати не тільки про матеріали курсу, а й дивергентно (тобто не погоджуватися з викладачами) і пов'язувати початковий матеріал зі своїм особистим досвідом.

3. Роз'ясніть китайським здобувачам, що відрізнятись – це нормально та вкажіть, що одним із дієвих способів власного самовираження може стати цифровий світ або заняття мистецтвом.

Список використаних джерел

1. 徐星, 曹芹芳, 安东尼·杰克逊. 教师急需提升全球胜任力教学技能 [J]. 上海教育, 2016, 29.
2. 周小勇. 全球化时代呼唤全球素养教育[J]. 全球教育展望, 2017, 46 (09).
3. 任慧. 地方师院校学生国际视野拓展路径的研究[D]. 辽宁师范大学, 2019.
4. Biggs J., & Watkins D. The Chinese learner in retrospect. In D. A. Watkins, & J. B. Biggs (Eds.), *The Chinese learner: Cultural, psychological and contextual influences Hong Kong, China: Comparative Education Research Centre, University of Hong Kong*, 1999, 159-182.
5. Chan S. The Chinese learner-a question of style. *Education + Training*, 1999, 41, 294-305.
6. Kim Young Yun. *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: Sage, 2001.
7. Tu, C. H. How Chinese perceive social presence: An examination of interaction in online learning environment. *Education Media International*, 2001, 38, 45-60.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Леонтьєв К. С.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Леонтьєва І. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

У статті проаналізовано феномен професійної мобільності як наукову проблему на засаді принципу міждисциплінарності. Висвітлено соціальний контекст професійної мобільності. Розглянуто її у форматі професійної психології, психології особистості, рефлексивної психології, акмеології. Представлено її педагогічне трактування як предмету формування у різних суб'єктах освіти.

Ключові слова: професійна мобільність, соціальна мобільність, професійна, особистісна, рефлексивна психологія, акмеологія, формування професійної мобільності.

The phenomenon of professional mobility as a scientific problem based on the principle of interdisciplinarity has been analyzed in the article. The social context of professional mobility has been highlighted. It has been considered in the format of professional psychology, personality psychology, reflexive psychology, acmeology. Its pedagogical interpretation has been presented as a subject of formation in various subjects of education.

Key words: professional mobility, social mobility, professional, personal, reflexive psychology, acmeology, formation of professional mobility.

Виклики сьогодення, пов'язані з прискоренням темпу розвитку суспільства, необхідністю у швидкій адаптації фахівців до сучасних умов, формуванням єдиної світової інформаційної системи з використанням новітніх технологій, зростанням конкуренції ринку праці об'єктивно актуалізують проблему професійної мобільності фахівців різних галузей.

Поняття «професійна мобільність» з'явилося в науковій літературі на початку 50-х років ХХ століття та трактувалося як зміна різних видів занять або професій, що належать до основних видів праці: фізичної та нефізичної.

Статусу наукового терміну професійна мобільність набула у працях американських соціологів С. Ліннега й Р. Бендікса, які здійснили спробу розробити теоретичну модель безпосередньо професійної мобільності [7].

Варто відзначити, що феномен професійної мобільності є міждисциплінарним й досліджувався у соціології, економіці, психології, педагогіці. Одним із фундаторів проблеми професійної мобільності у соціологічному вимірі прийнято вважати П. Сорокіна. У своїй праці «Соціальна

мобільність» автор подає систему основних понять і схему теоретичного аналізу, що не втрачає актуальності й у сучасності. Професійну мобільність він визначає як осередження ідентифікації, групи та цінностей у професійному просторі [6]. На думку науковця, простором є вже сформована система суспільства, яка має два обов'язкових шляхи для руху – горизонтальний (наприклад, соціальні групи студентів: математики, філологи, програмісти тощо) і вертикальний (наприклад, викладач – студент, ректор – викладач, студенти IV курсу – студенти I курсу). Дані типи переміщень є параметрами руху в соціальному просторі [Там само].

У психології поняття професійної мобільності порушується у межах суб'єктивно-діялісної концепції професійної праці Е. Климова [3], що пов'язана з психологічними аспектами профорієнтації та трудової діяльності, тобто з професійним самовизначенням випускників, пошуком роботи, адаптацією на робочому місці, підвищенням кваліфікації. Низка науковців (Ю. Дворецька, М. Клішчевська, О. Неделько, Н. Хакімова) в своїх студіях акцентують увагу на особистісних аспектах мобільності, що пов'язані з особливостями характеру, самовизначенням особистості та появою нових професій і старінням тих професій, які з'являлись раніше.

Суттєвим є погляд акмеологічних психологів (А. Деркач, В. Зазнін, А. Маркова) на професійну мобільність особистості в контексті її професійної кар'єри. Цей підхід полягає у ставленні до кар'єри як до сукупності багатьох кар'єрних циклів динамічного походження. Науковці доводять, що психологічна готовність до професійної діяльності може викидатися у формі професійно-визначуєть установок (як проєкції минулого досвіду на ситуацію «тут і зараз»), що передують певним успішним проявам; у формі мотиваційної готовності до «приведення в порядок» всього образу світу (це дає можливість людині усвідомити сенс і цінність того, що вона робить) [2].

У психології також досліджено психологічні складові професійної мобільності (Л. Горюнова), а саме: якість особистості, що забезпечує внутрішній механізм розвитку людини через сформованість ключових, загальнопрофесійних компетентностей; діяльність людини, детермінована подіями, що змінюють середовище, результатом якої слугує самореалізація людини в професії й житті, процес перетворення людиною самої себе і навколишнього професійного і життєвого середовища [1]. Окрім окреслених складових, у дослідженні Панає Ю. В. впоказано рефлексивні аспекти професійної мобільності, що полягають у провідній ролі рефлексії в ефективній, гармонійній самореалізації особистості, в формуванні професійних здібностей, у забезпеченні процесу професійного розвитку й саморозвитку, в досягненні максимальної ефективності та результативності професійної діяльності [4].

У педагогіці висвітлюється процес формування професійної мобільності у різних суб'єктів освіти, зокрема, майбутнього фахівця початкової освіти (Р. Пріма), майбутніх учителів вищої школи (Н. Дачок). При цьому Р. Пріма у понятті «професійна мобільність» розрізняє об'єктивний, суб'єктивний і характерологічний аспекти. На думку авторки, об'єктивний аспект охоплює науково-технічні та соціально-економічні передумови, а також сам процес зміни професії. Суб'єктивний аспект розкриває процес зміни інтересів працівників та

акт прийняття рішення щодо зміни місця роботи чи професії, що залежить від таких індивідуальних характеристик людей, як потреби, ціннісні орієнтації, моральні якості та інші висничальні мотиви. Характерологічний аспект пояснює схильність людини до зміни предметної діяльності, що дає підстави розглядати професійну мобільність як відносно установлену властивість особистості, як підготовленість або схильність до зміни виду професійної діяльності (працемобільність) [5].

У дисертації Р. Пріми доведено, що формування професійної мобільності майбутніх учителів початкових класів детерміновано впровадженням системно-інтегративної професійно-педагогічної підготовки фахівця в межах певних етапів неперервної педагогічної освіти, а саме: допрофесійного (проедентичного), основного (бакалаврат), науково-педагогічного вдосконалення та фахового саморозвитку (магістратура); а також активізацією суб'єктивних складників освітнього простору ЗВО на засадах прийняття студентоцентризму, рефлексивності, інноваційності, коєволюції. При цьому безпосереднім підґрунтям позитивної динаміки процесу формування професійної мобільності студента, на думку дослідниці, є його професійна компетентність та педагогічна культура, а опосередкованим – інтерактивні технології навчання.

Таким чином, професійна мобільність є складним, багатовекторним поняттям, що досліджується відповідно до феноменології соціології, психології, педагогіки. Ураховуючи позитивні окреслені науковців, феномен професійної мобільності майбутнього педагога ми трактуємо як, з одного боку, як результат освіти, чинник її можливої корекції, а з іншого – як особистісну якість, пов'язану з вмінням приймати самостійні, нестандартні рішення, із здатністю адаптуватися до нового освітнього, професійного, соціального середовища.

Список використаних джерел

1. Горюнова Л. В. Составляющие профессиональной мобильности современного специалиста. Естествознание и гуманитаризм : сб. науч. трудов / под ред. Н. Н. Ильинских. Томск : ПГУ, 2005. Т. 2. Вып. 5. С. 8–11.
2. Деркач А. А., Зазнін В. Г., Маркова А. К. Психология развития профессионала. Москва : РАГС, 2000. 297 с.
3. Климов Е. А. Психология профессионала: избр. соч. т. 1. М.: Изд-во Моск. псих.-соц. ин-та; Воронеж : МОДЭК, 2011. 455 с.
4. Панає Ю. В. Рефлексивні механізми професійної мобільності особистості : автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.01. Луцьк, 2018. 20 с.
5. Пріма Р. М. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутнього фахівця початкової освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2010. 466 с.
6. Сорокин П. Социальная мобильность [пер. с англ. М. В. Соколовой]. Москва : Academia : LVS, 2005. 588 с.
7. Lipset S. Bendix R. Social Mobility in Industrial Society. Berkeley and Los Angeles: University of California press, 1959. 312 p.